

תרב

—7894—

תרבות

תִּרְבָּה ⁽¹⁾, ט"ז, — תִּרְבָּה (תִּרְבָּה) חמאת ומוספין הקריב כחוק, חר וקדש ששט טבל וקדש, תכריך בדים עם וקדש ונכנס לרביר (למקד כס, מנלס נר קלונעוס, ענודס יוה"כ).

תִּרְבָּה ⁽²⁾, ט"ז, *תִּרְבָּה, ט"ז — בלילת נוול בקסת, ובחשאלה בלילת קול בקולות אחרים: בכו חככה בלילת, למה בלילת שלא היה קולן הולך ביום ⁽⁴⁾ מקול תרבות חיום (מדי' ליכס ח, לפי גר' סערק). — ובסמ"א: וכל האומר פנחס בן אלעזר זה אליהו שקר נסכו, כי אם דרכו, ועוקל תהליכו, בהרבותו תרבותו, להראות מין ערכו (כי משס סדקסן ענודס, פרושס לתנ"ך) ⁽⁵⁾.

תִּרְבָּה ⁽⁶⁾, ט"ז, — גדול, מה שצמח וגדל או שנוצר, במיוחד לרעה: Brut; eagerness; brood: ותנה קסחם תחת אבתיכם תרבות אנשים חמאים (צמד' לז יד). — ובתו"ס: קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר מסלחמת גוג ומגוג (כסני' נכז יז). — *תִּרְבָּה רעה, כסמ"א תרגל לעשות מעשים רעים: טבלה ביום שלאחריו ושםשה הרי זו תרבות רעה (כס' י ס). שאל אחר את

⁽¹⁾ [מלה שאולה מן הארמ' תרבא, ובצורה ארמ' זו היא באה בתוך משל שבעבר' כאגדת בראש' לו: משל לתרבא של חמור שנפל לשמן ורד וכו'].

⁽²⁾ [כך הנקוד במחזוריים].

⁽³⁾ [בעמ' 6987, על יד חשרש רבך, נרמו גם לצורה תִּרְבָּה, הנוהגת היום כסגח בכשול כסמ"א תבשיל מערב בשר וירקות ועוד].

⁽⁴⁾ [ובנסחות הדפוסים: לפי שאין קול הולך אלא בלילה, לכך נאמר בלילה. ולפי גרסת הערוך אולי הכונה היא גם לדרוש פִּלְיָלָה כלשון פִּלְיָלָה ורביכה, ע"פ לשון הכתוב בוויקרא יב: מרבכת חלת בלולת בשמן].

⁽⁵⁾ [המלה תרבים, תרכום או תרכיש (במשנה בלום כד ה: שלשה תרכוסין הן — גיא תרכוסין) על כל פנים לא עברית היא, וע' קרויס 598 II Lehnw. והערת לו שם, ואת דברי אפשטין, פרוש הגאונים 96, ושל כ. גיגר אצל קרויס, תוספת הערוך חטוי].

⁽⁶⁾ [מן רבתי].

ר' מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה (סני' טו). משל למלך שסמך את בנו לפרגוג והוציאו לתרבות רעה (מדי' נכלס' כס). שכל המונע בנו מן המרדות סוף בא לתרבות רעה ושנאחו (סס טמוס ח). שהיה (אברהם) שונא לישמעאל על שיצא לתרבות רעה (סס טס). והלך אף הוא (עשו) אצל ישמעאל ללמוד סמנו תרבות רעה (סס טס). לכן מלך שיצא לתרבות רעה (סס דנז' ז). — *ובסמ"א: אלוף בעלי חיים, שהיוו בתיים ולא ישרו ⁽¹⁾, יובן תרבות, מי שהקנו לו תרבות, מאלף ומחנך: כוסן שהן (הואכ, הארי והדכו') בני תרבות אינן מועדים (ניק ח ד). כי קאמר שמואל בארי תרבות (נכזי סס טז). כסח דברים אמורים כוסן שכמו מן הסדכר, אבל אם היו תרבות, מועד משלם נוק שלם ותם משלם חצי נוק (מוקפסי טס ח ד). יש להן תרבות ויש להן בעלים (קסי' טו:). — ובסמ"א: אם יש כלום תרבות שאינה כחוגן על זה חסדו ותעידו בכחב ובפח (סס' ר' שלם, מעסס טלזוניס, לשטנין, קל). דכני תרבות הן ואין בורחין סבני אדם אלא כשרואין כי באין לצודן (כ"ס, גילס כד). ואם היו תרבות והקנה לו אחד כסחנה וכר' (סול, ג"ע יב). סוסים שאינן בני תרבות (ערוך, ערך לגידיקין). חורדוס המלך הביא יונים מן הסדכר וגידל אותם בישוב ונעשו תרבות ונקראו על שמו חורדסיות (סס, ערך יו). כדרך כסה חיות שנעשות תרבות וגדלות עם בני אדם ובחמה ואין מוסיקין (כסני, חול' נג, ד"ס טלמח). הסגדל יתוסים ורואה בהם תרבות רעה ואומר יתוסים הם היאך אכה אותם יצא שכרו כספסרו (קסר סקידים ססססססס). חסמה סיני כסמה מועדין סתחלת כרייהן ואפי' הן בני תרבות וכו' וכן הנחש שנשך הרי זה מועד ואפי' היה כן תרבות (כסניס, נזיקין ח ו). או ישתכש בחשנה העליונה ויצא לתרבות רעה כענין אלישע אחר (מנסס קלזוס, קוסמן, 104). כי היה לו (ללב)

⁽¹⁾ [וסכאן כלשון החדשה אף פעל תִּרְבָּה (ופעל תִּרְבָּה) כסמ"א אלף והקנה תרבות לבעלי-חיים ואף לכני אדם, וגם כסמ"א גדל צמחים וספח אותם, [zähmen; domestiquer; te tame]

תרבות

תרבות קצת עם ני אדם (מכונס סדסן — ואמר סמלין: חנך בנך ויסר אותו בכל ולא תעכרך תרבות רעתו (נן זלז, ג"ס — *ובסמ"א: ניסוסי בני אדם וחונכס, ז: culture: ולא ננרוח סנגר עיני אהבתכם וחיבתכם כי תרבות הנעורים ומוסד מו לה בתוך הלב (קסס מזמן כסני, ססדילסס לססס עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי צנועים, ולסרת תרבותם, הנחת חו פרסיים שצנועים, ותססת מנחג רומיים צנועין (כסני, סמזי כז:). סגדלן ואוסן מלסדס תרבות (סניסס לכסני, דס"ח כ היו תלמידיו חסמים ראויים לחוראח ותו יפה היה בהם, אבל כסוסכדיחא לא חוי ת מעליא כל כך (כסני, סוכיוס יב, ד"ס דססס ו שחתורה מלסרתו תרבות (מססז ויעני, שסם אין תרבות לארס לנחוג כשור תורתו מועלת לו כלום (סס טס). ואם תרא שתרבותו טוב וכו' (קסר סקידים ססססס). את העיר כעונותיהם ובשקריהם ובתרבו (סס סססססס). חגויס ככית סתחלת עוסדיס כה כל שכן ישראל שעוסד לפני המלך הגד (סס סססססס). וסנחגנו תורה הוא ותרבו (ס' סיסר לכ"ס, ססני מס). ומי שטכעו ישר זה טוב (כסני סלקילס, חגסס ססלזס JQR, NS 482). כאחר סגדולי הארץ שיש תרבות בתוך ביתו, ותוא שוכר כסיל להיותו ל יוסיב לככו (כ"י עסלסס, יד לססלזס, ו כלזוד חגן). ובזח סתגדל הנער כודון ו מורא ובלי תרבות ובלי דרך ארץ (כ סנט מוסק יז).

ב. תרבות, עי' תִּרְבָּה.

תִּרְבִּיעַ, ט"ז, — קבוצת כוכבים הסמוכים והשנית (סתמונות הכוכבים)

התִּרְבִּיעַ והוא סחצית חנגור ויהיה הכוכבים שלשה מולות שלמות וצ' סע ונקרא סמראח הוח תִּרְבִּיעַ, ססני שה כריקע דמות סמונה שיש לה ארבע צלעו

סנטיאל, חסנון מהלך סוככים, עמר ים, כ"י פריז; עמר כ
בכ"י צרתי מוז'.

תרביץ, תרביצא, תרביצה, ע"י *תרביץ.

תרביצא, ט"ה — כמו רביצא: אל תקח מאתו
נשך ותרביצא ויראת מאלהיך וחי אחיך
עמך (ויק' כס לו). בנשך לא יתן ותרביצא לא יקח
מעול ישיב ידו משפט אמת יעשה בין איש
לאיש (יסז' יס ס). בנשך נתן ותרביצא לקח וחי
לא יחיה (סס סס יג). נשך ותרביצא לקחת
ותכצעי רעך בעשק (סס כג יג). מרבח הונו בנשך
ובתרביצא (לחונן דלים יקבצנו (עפלי כס ס).
— "וכמו תרבות, גדול ודכוי, ואמר המשורר:
תרביצא חנוף מאכל ומשקה ותרביצא חנוף
דעת (קטע כ"י מתגניז, לא נהגנו ממנו וזמנו, JQR,
1903, עמ' 442).

***תרביץ**, *תרביץ (ט"ה — א) מקום גנה ליד הכית,
חצר לגנה: המשכיר בית לחבירו בכירה
גדולה משתמש כווייה ובכתליה עד ד' אמות ובעובי

(1) במשנה פרשו: איזהו נשך המלות סלע
בחסמה דיגריין וכו' ואיזהו תרביצא, הסרבה בפירות,
כיצד לקח הימנו חישין בדיגריין והכ הכור, וכן חשער,
עפרו חישין בשלשים דיגריין, אמר לו חן לי חישין,
שאני רוצה לסוכרן ולקח בהן יין, אמר לו הרי
חישין עשויות עלי בשלשים והרי לך אצלי יין,
ויין אין לו (ג"מ ס ס). וחכמי הקראים פרשוהו:
הנשך הוא אשר יתן איש זהב בזהב וחצי עד וסן,
והתרביצא היא אשר יתן זהב בזהב וגרה לכל
חדש וחדש וירבה (כ"ל סקלח, גן עדן, דין סנסן
וסתכנים, קפו). וע' רביצא, הערות.]

(2) [כך הכתיב; הקרי: ותרביצא.]

(3) [ובארמ' תרביצא, כנון: דהאי שקיל
איספלידא ותאי שקיל תרביצא (ג"מ ז). והמלה
שואלה מן האשור' תרביצא, חצר, כנראה בעקר מקום
מרבץ לבחמה בכרכ' נז. נאמר אף בעבר: הרואה
תרנגול בחלום יצפה לבן וכו' תרנגולה יצפה
לתרביצא (נ"א תרביצא) נאה וגילה (בכ"י סינכן אין
המאמר), כדורש תר"ג וגולה, אלא שאין הגרסה
לתרביצא מסתכרת, ואולי ט"ס לפנינו, והעקר באיות
אמן לשון תודה רנה וגילה, וצ"ע.]

תרבות קצת עם נ"י אדם (מרום הדטן קטע).
— ואמר הסליון: חנך בנך ויסר אותו בכל כוחך
לא תעברך חרבות רעתו (נן זלח, ג"מ ל יג).
— "ובמשמ' נימוסי בני אדם וחכום, Kultur;
culture: ולא נגרוה מנגד עיני אהבתם וכו'
והיכתם כי תרבות הנעורים ומוסד מוסד יש
לה בתוך חלב (קטע מזמן קטע"ג, ספדילנס לשכטה, 24).
עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי שאינן
גנועים, ולמדת תרבותם, הנחת תרבות
מרמייס שצנועים, ותפסת מנהג רומיים שאינן
צנועין (כנע"ה, מניד כז:). מגדלן ואופן שלהם
מלמדם תרבות (סמ"ס לכ"פ, דס"ח כז נג).
היו תלמידי חכמים ראויים לחוראה ותרבות
ופה היה בהם, אבל בפומבדיחא לא היו תרבות
מעליא כל כך (כ"פ, סוכיוס יג, ד"ס דמחל עמקיל).
שהתורה מלמדת תרבות (עמזור ויערי, 517).
שם אין תרבות לאדם לנחוג כשורה אין
תורתו מועלת לו כלום (סס סס). ואם תראה איש
שתרבותו טוב וכו' (ספר מקידים ספסל). וקלקלו
את העיר בעונותיהם ובשקריהם ובתרבותיהם
(סס ספסל). חנויים בבית הפלח עומדים בתרבות,
כל שכן ישראל שעומד לפני המלך הגדול וכו'
(סס ספסל). ומנהגנו תורה הוא ותרבות טובה
(ס' סיסר לר"ם, ספ"מ מ). ומי שטבעו ישר ותרבותו
טוב (כ"פ פלוקלח, חנח ספסל NS, JQR כ"ג I,
488). כאחד מגדולי הארץ שיש תרבות גדולה
בתוך ביחו, והוא שוכר כסיל להיותו לפניו כי
יושיב לבבו (כ"י עכאמס, יד אנטלוס, משלי פה,
גליוס חנן). ובזה מתגדל הנער בודון לבו בלי
מורא ובלי תרבות ובלי דרך ארץ (ר' אליהו,
עמ' מוסר יז).

תרבות, ע"י *תרבות.

***תרביץ**, ט"ה — קבוצת כוכבים הסתוים רבוע;
והשנית (סתמונות הכוכבים) הסוגת
התרביע והוא סחצית תגנדר ויהיה בין שני
כוכבים שלשה מולות שלמות וצ' מעלות וכו'
ונקרא הסרוא הות תרביע, ספני שהוא סצויר
ברקיע דמות הסוגה שיש לה ארבע צלעות (כאנ"ס

סג"י סו).
והוציאו
זמנוע בנו
זמנאו (סס)
על שיצא
הוא (עשו)
רעה (סס)
(סס דנ"ג יג).
כיתיים ולא
לו תרבות,
חדב וכו' בני
קאמר שמואל
יכרים אמורים
י תרבות,
י נוק (סופס)
לתן כעלים
לום תרבות
י בכתב ובפה
יין, סל). דכני
אלא כשרואין
היו תרבות
י"ע יג). סוסים
י"י יקין). חורדוס
דל אותם כישוב
חורדוסות (סס)
עשות תרבות
וין מויקין (כ"פ)
זים ורואה בהם
הואך אבה אותם
ספסלספסל). חסמה
ייוחן ואפ"י חן בני
הרי זה מועד ואפ"י
י"א ו). או ישתבש
רעה כענין אלישע
כי היה לו (ללכ)

וח אף פעל תרבת
תרבות לבעלי-חיים
צמחים וספח אותם.
[2]